

Charles Groenhuijsen

The background of the cover features a dark blue field with the silhouettes of three people walking from left to right. The figures are rendered in a lighter shade of blue, creating a subtle, layered effect behind the main text.

**MEIDEN
VOLGEN
HUN
DROMEN
JONGENS
HUN
HORMONEN**

WINNAARS EN VERLIEZERS
VAN DE 21E EEUW:
VROUWEN NEMEN DE LEIDING,
WAAR BLIJVEN DE MANNEN?

**MEIDEN VOLGEN HUN DROMEN
JONGENS HUN HORMONEN**

Charles Groenhuijsen

**MEIDEN
VOLGEN
HUN
DROMEN
JONGENS
HUN
HORMONEN**

**WINNAARS EN VERLIEZERS
VAN DE 21E EEUW:
VROUWEN NEMEN DE LEIDING,
WAAR BLIJVEN DE MANNEN?**

*‘Wanneer je gewend bent aan privileges,
voelt gelijkheid als onderdrukking’*

Bron onbekend

*‘De moderne economie wordt een plek
waar vrouwen de touwtjes in handen hebben’*

Hanna Rosin, *The End of Men*

*‘Als je wilt dat er iets gezegd wordt, vraag het aan een man.
Als je wilt dat er iets gedaan wordt, vraag het aan een vrouw’*

Sheryl Sandberg, COO Facebook 2008-2022

© 2025 Charles Groenhuijsen

Vormgeving: Ton Wienbelt

ISBN 9789082783063

NUR 130

een productie van Studio92a

www.studio92a.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of
openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder
voorafgaande toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE

VOORAF

DROMEN & HORMONEN

Bokito na vele eeuwen eindelijk met pensioen?	7
Ontstaansgeschiedenis van dit boek	13

HOOFDSTUK 1

VROUW BAAS IN WERELD?

Ongekende aanval op patriarchaat	31
De omkering van roze en blauw	41

HOOFDSTUK 2

OPTIMISME - PESSIMISME

Lessen van de evolutie	49
Geniale voorspelling van Nikola Tesla	56
Sterke en zwakke mannen	62

HOOFDSTUK 3

SAMENLEVING

Babycrisis en ander slecht nieuws	70
Afrika: meer onderwijs, minder kinderen	81
Vooraf mannen willen trouwen	88

HOOFDSTUK 4

MANNEN BOOS & BANG

De aap in ons	94
Seksisme en racisme: stopt het nooit?	105
Over chimps en bonobo's	110
Partnergeweld: miljoenen slachtoffers	121

HOOFDSTUK 5

ECONOMY & SHECONOMY

Vrouwen in mannenberoepen	138
---------------------------	-----

HOOFDSTUK 6

ONDERWIJS

School is een wondermiddel	147
Razendsnel en wereldwijd	156
Vrouwen in hoger onderwijs	165

HOOFDSTUK 7

MACHT

Verandering komt van burgers	176
Veel burgers denken progressief	184
Politieke kloof tussen mannen en vrouwen	195

HOOFDSTUK 8

TOEKOMST

Krijgt Nikola Tesla gelijk?	204
Zijn vrouwen ons baken van hoop?	211

VOORAF

DROMEN & HORMONEN

In het jaar waarin ik dit boek schreef, heb ik vaak een conversatie gehad die ongeveer zo ging: ‘Ik zie je voor het eerst in lange tijd weinig op televisie. Mis je het?’

‘Ik heb voor twee mensenlevens schermtijd gehad. ’t Is mooi geweest.’

‘Eindelijk rustig aan doen dus? Je hebt er de leeftijd voor.’

‘Nee niet echt, ik ben druk met Donald Trump en geef lezingen. En ik schrijf natuurlijk weer een boek.’

‘Opnieuw over Amerika neem ik aan?’

‘Nee, over meisjes en jongens.’

BOKITO NA VELE EEUWEN EINDELIJK MET PENSIOEN?

Dat was soms een ongemakkelijk moment in het gesprek: gefronste wenkbrauwen, licht argwanende blik. Ik zag het sommige gesprekspartners denken: ‘Mmm... oude, witte man schrijft over meisjes en jongens. Echt waar?’ Dat klinkt bijna grensoverschrijdend.

Dit was een van de redenen waarom ik de titel aanpaste en het woord ‘meisjes’ verving door ‘meiden’. Het klinkt ook stoerder; dit boek gaat immers voor de helft over stoere meiden en vrouwen.

Ik leg geduldig uit dat het boek – heel onbescheiden – gaat over een van de snelste (ook de grootste?) maatschappelijke revoluties uit de menselijke geschiedenis: het einde van mannelijke alleenheerschappij. Gaat Bokito na al die eeuwen van schaamteloos patriarchaat met pensioen? Het zou warempel tijd worden. Wereldwijd presteren steeds meer meiden en vrouwen beter dan veel mannen. Feministen hadden altijd al gelijk, nu krijgen ze in rap tempo gelijk. Waar eindigt dit?

Op dat punt in de conversatie laat ik nonchalant de titel van het boek vallen: *Meiden volgen hun dromen, jongens hun hormonen*. Dan krijg ik – van vrouwen én mannen – verschillende reacties: voorzichtige glimlach, licht gegriinnik of diepe zucht: ‘O ja, dat is wel heel herkenbaar. Nou snap ik het.’

Dan komen mijn gesprekspartners spontaan met eigen voorbeelden over meiden die het beter doen dan jongens; over problemen met de opvoeding

van jongens, het onderwijs waar ze geen zin in hebben, slecht gedrag van jongemannen op straat, hun destructieve gewoonten (drugs, alcohol, gaming, geweld, porno), rechtspolitieke radicalisering, seksisme, afkeer van feminisme. En bijna zonder uitzondering verzuchten mijn gesprekspartners: ‘Tsja, met meisjes heb je die ellende véél minder.’ En dan komen de voorbeelden van meiden die dat soort mannengedrag niet vertonen en zich zo vaak beter gedragen en vooral minder domme dingen doen dan jongens.

Ik sprak een hoogleraar die bij de selectie van promovendi van jonge vrouwen weet: die hebben meer discipline en doen hun werk beter. Bij jongens moet je dat maar afwachten, het gaat nogal eens mis. Of de rechter die veel met Marokkanen te maken heeft: ‘De jongens staan in de rechtszaal als verdachte achter het hekje, de meiden hebben een baan bij ons op kantoor.’ De opgeluchte ouder: ‘Wat ben ik blij dat ik alleen dochters heb’. Of: ‘Die zoon van ons...pfff. Gelukkig hebben we ook een dochter’. De (mannelijke) ondernemer die in zijn leven een aantal bedrijven oprichtte en verkocht: ‘Ik ben bij startups een hartstochtelijk pleitbezorger van vrouwelijke medewerkers.’

Ik lees over jongens en mannen die zich – tegen beter weten in – vastklampen aan de zegeningen van het verkruiamelende patriarchaat; ze komen in masculien verzet tegen de opmars van vrouwen. Het heet *The Boy Problem*. Als reactie op het succes van vrouwen zien we het zelfingenomen populisme van Donald Trump, de vrouwenhaat van online influencers als Andrew Tate, de bozige intolerantie van steeds meer naar rechts opschuivende mannen, het massaal vergoelijken van antifeministisch mannengedrag.

‘Veel vrouwen willen verkracht worden’

Regelmatig hoor je nog uitspraken van mannen alsof er in de man-vrouw-verhouding niks verandert; bijvoorbeeld in de tv-wereld waar ik meer dan veertig jaar werkte. Mannen die een prestigieus, geslaagd mannenleven leiden mét opvallend succes, zónder merkbare twijfels. Ze praten soms over vrouwen alsof het nog 1965 is, toen #MeToo nog ver weg was en seksisme doorging voor stoere mannenpraat.

We hoorden van prominente tv-makers: ‘Ik zou uit eigen ervaring willen zeggen: veel vrouwen dringen bij mij aan verkracht te worden.’ En: ‘Als ik botoxvrouwen zie, denk ik: tutviol... en nog veel ergere dingen.’ En deze: ‘Dan komt er zo iemand terug van zwangerschap en dan is ze twintig kilo aangekomen. Wil jij zo’n varken in beeld dan?’ Ook: ‘Het was zo’n hele grote duizend-uren-kaars, op zo’n grote sokkel. Die waren toen heel populair. Die

hebben we tussen haar benen gezet.’

De toonzetting van deze mannen is een relikwie van een voorbij tijdperk. Ze zitten tevreden in een tv-studio met een vrouwbeeld van vroeger met een tv-verdienmodel van vandaag.

Hoeveel andere mannen knikken thuis op de bank voor de tv instemmend? In hoeveel kantoren, kantines en cafés wordt – buiten het zicht van televisiecamera’s – elke dag zo over vrouwen gesproken?

NRC interviewde twee mannen van 29 jaar die zich thuisvoelen in de ‘manosphere’. Ties (geen achternaam) zegt: ‘Sommige mensen, die heel dicht bij mij staan, praten over mannen, zo vol haat, zo anti-man. Als er dan iemand als Andrew Tate komt, slaan jongens daarop aan. Iemand die zegt: ‘Je moet verantwoordelijkheid nemen als man. Kom op, we gaan dingen fiksen. Ambitie is goed. Echt iets van jezelf willen maken is goed.’ Het pijnlijke is dat je het moet horen van iemand zoals hij.”

En Sonny: ‘Als man voel ik me toch een beetje de vijand. Omdat ik de belichaming ben van het patriarchaat. Ik denk dat heel veel dingen die ik nu met jullie bespreek, sociaal en cultureel niet acceptabel zijn. Als ik dat tegen de verkeerde persoon zeg, kan ik zelfs mijn baan verliezen. Dat denk ik echt.’

Antifeminisme en vrouwenhaat onder groeiende groepen mannen zijn een wereldwijd verschijnsel. Het blijkt uit het massale geweld tegen vrouwen, waarbij propaganda via online fora een centrale rol speelt. UN Women schrijft in juni 2025: ‘Die fora worden ingezet als wapen om vrouwenhaat te verspreiden. Het waren ooit marginale internetfora, maar de manosphere reikt nu tot schoolpleinen, werkplekken en verstoort intieme persoonlijke relaties.’

Veel mannen gaan dit boek niet lezen

Tijdens het schrijven van dit boek kreeg ik veel positieve reacties én menige waarschuwing. Mijn vaste uitgever vond het voorstel niet interessant genoeg, ik zocht maanden vergeefs naar een sponsor voor een podcast over dit onderwerp. Er waren bij anderen bedenkingen in de trant van: ‘Je boodschap is bij veel mannen niet welkom. Niet iedereen is het met je eens. Bereid je maar voor op de verbale geselinge op social media.’

Ja, ik ben voorbereid op veel shit. Lezers hoeven het niet met mij eens te zijn.

Mogelijke kritiek? Er zijn vast feministische vrouwen die me kwalijk

nemen dat ik zo veel aandacht vraag voor mannenproblemen: ‘Na duizenden jaren van onderdrukking door mannen is het eindelijk de beurt aan vrouwen om te shinen. Sorry hoor, we zijn er nog even niet aan toe om mannen zielig te vinden en te pampieren. Hoeveel eeuwen hebben wij op erkenning moeten wachten?’

Die vrouwen hebben gelijk, maar ik ook. Er is inderdaad nog een lange weg te gaan, maar het geboekte resultaat is indrukwekkend. Tijdens lezingen leg ik mijn toehoorders graag deze stelling voor: ‘Vrouwen hebben in de afgelopen honderd jaar meer vooruitgang geboekt dan in de honderd eeuwen daarvoor.’ Die conclusie moet soms even tot mijn publiek doordringen. Ze zijn niet gewend aan optimisme in deze tijd van wijdverbreid pessimisme. Na enig nadenken zijn ze het meestal met me eens: ‘Tsja, als je het zo formuleert... ja, dan klopt het eigenlijk wel.’

Ik heb zelf intussen ruim zeventig jaar mannelijk verleden. Op 16 april 1954 werd ik als derde kind in ons gezin geboren als broertje van twee oudere zusjes (1950 en 1952). Mijn jongere broer is van 1956. Dat waren de jaren dat een vrouw nog handelingsonbekwaam was. Het baren van vier gezonde kinderen was geen bewijs van handelingsbekwaamheid! Dat veranderde pas in 1957 toen vrouwen voor het eerst een eigen bankrekening mochten openen, huur- en arbeidscontracten tekenen, een eigen bedrijf beginnen, een lening afsluiten of paspoort aanvragen. Tot dan toe had de vrouw juridisch de positie van een minderjarige of geesteszieke. Niet in staat om eigen besluiten te nemen.

Er was in de Tweede Kamer een ruime meerderheid voor de wet, alleen de christelijke ARP en SGP waren tegen. Ze waren bang voor ondermijning van het traditionele gezin. Die angst was overigens volkomen terecht. De vrijheid die vrouwen eindelijk kregen, haalde inderdaad veel christelijke morele zekerheden omver. De apenrots schudde op zijn grondvesten.

Realiseert de nu aanstormende generatie vrouwen van vandaag zich hoe anders zij – vergeleken met hun moeders en oma’s – opgroeien? Hun grootmoeders hadden het huishouden maar geen baan, ze hadden veel kinderen maar amper een opleiding, wel een strenge pastoor of predikant maar geen pil of ChatGPT.

Voor de jonge vrouwen van nu zijn gelijke kansen in werk en privé een verworven recht, al gaapt er - vooral in hoogte van het salaris - nog een kloof tussen droom en daad. Ze hebben grotere vrijheid rond seksualiteit, gender- en partnerkeuze. Vrouwen zijn veelal beter opgeleid dan mannen en nemen

geen genoeg met seksisme en antifeminisme. Hadden ze aan hun grootmoeders de swipe naar links of rechts op datingsite Tinder kunnen uitlegen?

Er zijn mannen over wie dit boek gaat, maar die het vast niet gaan lezen. Dit zijn veelal de mannen voor wie de beschrijving van *The Boy Problem* juist van toepassing is. Ze hebben last van het succes van vrouwen en kunnen of willen niet wennen aan de nieuwe werkelijkheid.

En tenslotte zijn er hopelijk veel lezers – mannen en vrouwen – die zich betrokken voelen bij de toekomst van de wereld van onze dochters en zonen, kleindochters en kleinzonen.

Jens van Tricht is de oprichter van de organisatie Emancipator die zich inzet voor mannenbelangen. Hij concludeert in zijn boek *Wat voor man wil jij zijn?*: ‘Feminisme is goed voor mannen. Dit inzicht staat haaks op wat men vaak denkt, ten onrechte als je het mij vraagt. Mannen en feminisme hebben elkaar nodig. Feminisme heeft mannen nodig voor een betere wereld, en mannen hebben feminisme nodig voor een beter leven.’ De ondertitel van zijn boek is treffend: *Waarom mannen en feminisme elkaar nodig hebben*.

Alle hens aan dek dus; vrouwen én mannen. Alleen ga je sneller, samen kom je verder.

Cruciale vraag: lukt het mannen om uit het stoere machopatroom te breken, dat voor velen als een dwangbuis voelt? Durven ze hun masculiene bastion achter zich te laten? Het is een lange weg van beklemmende mannelijkheid naar bevrijdende kwetsbaarheid. Het is de keus tussen meebewegen met de nieuwe tijd – met een eerlijker verdeling tussen de seksen – óf dwarsliggen in een machteloze poging om het almachtige patriarchaat te laten herleven.

Voor de volgende generaties moeten we hopen op harmonieuze samenwerking in plaats van nijldige confrontatie. Maar de voortekenen zijn niet hoopgevend.

Te veel mannen verlangen naar hun mannelijke verleden en niet naar een meer feminiene toekomst. Alsof het nog aan hen is die keus te maken...

Wie de spinnenwebben van heimwee en nostalgie wegblaast, ontwaart immers een verleden waar niemand echt naar terug wil. De Goeie Ouwe Tijd hoort in een museum. Mannen die pleiten voor terugkeer naar dat verleden ook. Op naar de toekomst!

Mannen en vrouwen kunnen bondgenoten zijn

Is de geschiedenis leerzaam?

Er zijn in de feministische beweging altijd radicale groepen geweest; mannenhaat was de meest vergaande, maar nooit overheersende trend.

Vroeg in de tweede feministische golf van de jaren 1960-1985 (de eerste golf was veel eerder: 1870-1920) was er bijvoorbeeld Joke Smit (1933-1981) die de gematigde vleugel vertegenwoordigde. Van een organisatie als MVM (Man Vrouw Maatschappij) waren ook mannen lid; zelfs in Dolle Mina waren mannen actief.

Deze historische voetnoot is nuttig, omdat we ondanks de antifeministische golf bij veel mannen eenzelfde patroon zien: ze denken gematigd en bepleiten samenwerking. Slechts een strijd bare minderheid van mannen probeert emancipatie te dwarsbomen.

Joke Smit schreef in 1976 een lied waarin ze de boodschap van samenwerking uitdraagt:

Er is een land waar vrouwen willen wonen
Waar vrouw-zijn niet betekent: tweederangs en bang en klein
Waar vrouwen niet om mannen concurreren
Maar zusters en gelieven kunnen zijn
Waar rimpels niet de eenzaamheid voorspellen
Maar paspoort zijn naar wijsheid, aanzien,
's werelds raadvrouw zijn
Waar jonge vrouwen dus een leven voorbereiden
Waar in zij veertig, zestig, tachtig zullen zijn

En dan volgt het opvallende couplet over mannen:

Er is een land waar mannen willen wonen
Waar jongens van de plicht tot flink
en stoer doen zijn bevrijd
Waar niemand wint ten koste van een ander
En man zijn ook betekent: zorgzaamheid
Waar angst en rouw niet weggemoffeld worden
Waar mannen zonder baan niet denken dat ze minder zijn
Waar vrouw en man elkaar niet hoeven haten
Maar eindelijk bondgenoten kunnen zijn

ONTSTAANSGESCHIEDENIS VAN DIT BOEK

In de maanden van research voor dit boek spookte nogal eens deze bekende zegswijze door mijn hoofd: 'De geschiedenis herhaalt zich niet, maar rijmt wel.' Geldt dit ook voor de snel veranderende verhoudingen tussen vrouwen en mannen? Rijmen de gebeurtenissen van verleden, heden en toekomst op elkaar in een logische ordening? Kun je de toekomst voorspellen?

De oorsprong van die uitspraak over de geschiedenis die zich niet herhaalt is onbekend. De woorden zijn – waarschijnlijk ten onrechte – toegeschreven aan de Amerikaanse schrijver Mark Twain (1835-1910). Wat hij wél zei? Hij had ander advies voor de vrouwen en mannen waar dit boek over gaat: 'Over twintig jaar zul je meer spijt hebben van de dingen die je níet gedaan hebt, dan van de dingen die je wél deed.'

Ook andere grote denkers hebben slimme dingen gezegd over de noodzaak van verandering en daadkracht. Nelson Mandela: 'Beoordeel me niet op mijn successen, beoordeel me op hoe vaak ik gevallen ben en weer ben opgestaan.' Albert Einstein: 'Waanzin is steeds hetzelfde doen en dan andere resultaten verwachten.'

Of feministe Simone de Beauvoir (1908-1986): 'Verander je leven vandaag, gok niet op de toekomst, ga zonder uitstel aan het werk.' En: 'De vrije vrouw zal de man niet haten, zij zal niet zijn meester willen zijn, zoals hij de hare was. Ze zal haar eigen weg kiezen, naast hem.'

Als verleden, heden en toekomst op elkaar rijmen, krijgt de hoopvolle uitspraak van De Beauvoir van vijfenzeventig jaar geleden voorspellende waarde.

Mannen: 'Het zwakke geslacht'

De ontstaansgeschiedenis van dit boek begint tien jaar geleden. *The Economist* van 30 mei 2015 had als omslagverhaal het artikel 'The weaker sex' (het zwakke geslacht), met als onheilspellende ondertitel 'No jobs, no family, no prospects'.

Ik herinner me niet of ik het onmiddellijk door had. Het zwakke geslacht? Vrouwen natuurlijk. Nee dus. Dat zijn wij: de mannen. *The Economist* schreef: 'Zo op het eerste gezicht lijkt het pico bello te gaan met het patriarchaat. 90 procent van de presidenten en premiers is man, evenals de bazen van grote ondernemingen. Mannen zijn overheersend in de financiële sector, technologie, film, sport, muziek en zelfs onder cabaretiers. In een groot deel van de wereld hebben ze nog steeds sociale en wettelijke voordelen alleen omdat ze een Y-chromosoom hebben. Het is dus best raar om je nu zo'n zorgen te

maken over mannen.’

Doorlezend drong tot mij door dat we in een wereld leven waarin, naast alle spectaculaire vooruitgang op het gebied van wetenschap, economie, geneeskunde, computers en internet, nóg een revolutie gaande is waar je zelden over leest.

In de eerste zin van dat artikel komt de journalist van *The Economist* tot de kern: ‘Jongens worden weggespeeld door meisjes op zowel school als universiteit. En de kloof wordt groter. Er is genoeg reden om je zorgen te maken over de benarde situatie van mannen.’

De treurige opsomming van mannelijk falen zette me aan het denken: ‘Ze hebben veel meer kans dan vrouwen om in de gevangenis te belanden, vervreemd te raken van hun kinderen en zelfmoord te plegen. Ze maken minder vaak dan vrouwen hun studie af. In de rijke landen hebben jongens 50 procent meer kans om te zakken voor een basiscursus wiskunde, lezen en natuurkunde.’

Ik heb er in lezingen in het land veel over gesproken en kreeg er van mijn publiek vragen over. Toehoorders kwamen stevast met eigen voorbeelden. Jongens geven meer zorgen dan meiden. Dat is een beeld dat velen herkennen.

Er is nog een artikel dat in mijn denken over man-vrouwverhoudingen en *The Boy Problem* een ‘gamechanger’ was. Het verscheen in 2017 in maandblad *The Atlantic*. Verslaggeefster Amanda Ripley reisde naar het Midden-Oosten omdat ze zich verbaasde over de verrassend goede schoolprestaties van meiden in die landen.

Ze schrijft: ‘Meiden doen het op school veel beter dan jongens. In deze landen is hun voorsprong groter dan bijna overal elders ter wereld. Het laat heel goed zien hoe slecht de jongens het doen.’

Dat is een verbluffende constatering. De Moslimlanden die Ripley bezocht, behoren immers tot de meest vrouwonvriendelijke landen ter wereld. Onderdrukking zit in de haarvaten van deze masculiene bolwerken. Het patriarchaat is er zo ongeveer uitgevonden. En juist dáár doen veel vrouwen het uitmuntend? En jongens verkloten het massaal?

Inderdaad, vrouwen overwinnen op miraculeuze wijze de belemmeringen die hen zo veel eeuwen stemloos en machteloos maakten. Onderwijs biedt deze vrouwen voor het eerst de kans op eigenwaarde en ontplooiing. Dat is ongekend.

Overbevolking, o nee, ontvolking

Terwijl ik dit boek eind juli 2025 afrond, verschijnt exact tien jaar na het artikel over ‘The weaker sex’ weer een omslagverhaal van *The Economist* over dit onderwerp onder de kop: ‘Gelukkig, het is een meisje!’ (‘Phew, it’s a girl!’). Het gaat over de trend – vooral in Azië – bij aanstaande ouders die hun traditionele voorkeur voor jongetjes hebben ingeruild voor een voorkeur voor een dochter (‘the stunning decline of the preference for boys’).

De tijd is voorbij van miljoenen abortussen van meisjes-foetussen in bijvoorbeeld China. Die zorgden voor een golf aan mannelijke baby’s (soms tot 120 jongetjes voor elke 100 meisjes). Nu enkele tientallen jaren later zijn de baby’s van toen op de leeftijd waarop ze zelf kinderen krijgen, maar dat doen ze steeds vaker niet. Er is in China een overschot van tientallen miljoenen trouwlustige, maar eenzame mannen. Ze zijn veroordeeld tot een voor hen frustrerend vrouw-, kinder- en vaak seksloos leven.

En het Midden-Oosten waar *The Atlantic* over schreef? Daar is – naast de vrouwelijke superioriteit in het onderwijs – iets vergelijkbaars gaande. Er is niet (of nog niet?) een duidelijke voorkeur voor meisjes, maar anders dan in het verleden (liever zonen dan dochters) streven steeds meer ouders naar gelijkwaardigheid (evenveel jongens als meisjes). Dat is voor die cultuur – vooral de bazige mannen daar – al een heftige verschuiving.

Grote ontwikkelingen gaan meestal langzaam. Demografie is of – beter gezegd – wás daar een voorbeeld van, maar verandert nu sneller dan ooit. Vijftig jaar geleden sidderde de wereld bij de prognoses over verlamdende overbevolking tot wel 15 miljard mensen (nu 8 miljard). Intussen dreigt massale ontvolking, omdat we minder (of veel later) trouwen en spectaculair minder kinderen krijgen.

Tegelijk keerde het tij dus in de voorkeur van ouders: van jongens naar meisjes. De achterblijvende prestaties van veel jongens en mannen (onderwijs, studie, banen) spelen hierbij een belangrijke rol. En ook omdat slecht gedrag (misdad, verslaving, ongezond leven) zo veel vaker bij mannen dan bij vrouwen voorkomt. Jongens geven ouders gemiddeld grotere zorgen. Meiden gedragen zich verstandiger en creëren betere kansen voor hun latere leven.

De trend naar een sterkere meisjeswens bij ouders zien we ook in westerse landen opduiken, vooral onder (aanstaande) moeders, bijvoorbeeld in Scandinavische landen en de VS. In Nederland is de voorkeur voor jongens voorzichtiger aan het verschuiven naar vaker een meisjeswens.

Prins Claus scheef geschiedenis toen hij na de geboorte van hun derde zoon

(Constantijn, 1969) grapte: ‘We gaan door tot we een dochter hebben’. Dat voornemen maakten hij en prinses Beatrix niet waar. Ze zouden er hun tijd mee vooruit zijn geweest.

‘Feminisme gevaarlijk; meisjes humorloos’

Tijdens het schrijven van dit boek voelde ik me een voetbalverslaggever, die op de perstribune van het stadion halverwege de tweede helft de opdracht van zijn krantenredactie krijgt om het wedstrijdverslag alvast door te sturen. Dat kan natuurlijk niet. Je weet de uitslag niet. Wordt er nog gescoord, komt er een verlenging, strafschoppen, gele en rode kaarten? Ik schrijf in dit boek het verslag van een wedstrijd waarvan we nog niet eens in de tweede helft zitten. De gebeurtenissen buitelen over elkaar heen.

Terwijl ik bezig was met de research voor dit boek werd in Amerika Donald Trump herkozen (november) en trad in Den Haag (juli 2024) het meest rechtse kabinet ooit aan (na het terugtreden Pieter Omtzigt wel met vrouwelijke politieke leiders bij drie van de vier regeringspartijen!). Toen ik de laatste hand legde aan het manuscript trok de enige man in dat gezelschap van fractievoorzitters, Geert Wilders, met veel kabaal in juni 2025 de stekker alweer uit deze onfortuinlijke regeerclub.

In veel meer landen waren in 2024 verkiezingen met een opvallend man-vrouwpatroon: steeds meer mannen slaan rechtsaf, vrouwen stemmen vaker progressief. Dat was zichtbaar in de VS. Donald Trump werd voor een tweede termijn gekozen met veel meer stemmen van mannen dan van vrouwen. Ik begon mijn laatste hoofdstukken te schrijven toen in het voorjaar van 2025 de Britse tv-serie *Adolescence* in de media en aan de borreltafel tot heftige discussies leidde. Voor velen was het de eerste stevige kennismaking met *The Boy Problem*.

Hoofdpersoon in de serie is Jamie Miller (13), die – meegesleept door het antifeminisme van online macho-influencers – een afkeer van vrouwen ontwikkelt en daarom Katie, een klasgenote die hem voor een date afwees, koelbloedig met zeven messteken vermoordt. De serie is ontleend aan ware gebeurtenissen.

Jamie worstelt met een probleem waar zo veel jongens mee kampen: ze tellen niet mee en hebben geen succes bij de meisjes. Jamie noemt de 80-20-regel. Achter deze koele cijfers gaat veel puberleed schuil: 80 procent van de meisjes is geïnteresseerd in hoogstens 20 procent van de jongens. Jamie hoort daar dus niet bij. Hij wordt lelijk gevonden, de lelijkste zelfs, zegt hij, van alle jongens uit zijn klas. Als hij Katie mee uitvraagt, zegt ze: ‘Je denkt toch niet

dat ik zó wanhopig ben.’

In het Verenigd Koninkrijk ging zelfs premier Keir Starmer zich ermee bemoeien. Geweld en vrouwenhaat zijn een ‘groeidend probleem’, zei hij in het parlement. Starmer, die met zijn gezin de vierdelige tv-serie bekeek, is bezorgd over de ‘online radicalisering van mannen en geweld tegen meisjes’. De premier riep scholen op de serie aan leerlingen te vertonen; ook parlementsleden moeten ernaar kijken, zei hij.

In de massale publiciteit over de Netflix-serie gaat het veelvuldig over de giftige invloed van beroemde online-ophitsers als Andrew Tate. Vrouwenhaat onder nog zo jonge jongens is schokkend en alarmerend en de rol van de vader van Jamie is illustratief voor deze tijd en exemplarisch voor talloze afwezige vaders.

In het VK is er een heftig debat gaande over The Boy Problem. Professor Michael Salter van de University of New-South Wales waarschuwt voor de oppervlakkige verklaring dat het allemaal komt door de opruiende taal van bijvoorbeeld Andrew Tate.

Dat is iets te makkelijk, zegt Salter in *The Guardian*: ‘Ook als je morgen alle social media uit zet, blijf je zitten met veel geweld door jongens tegen meisjes en vrouwen. De jongens zijn altijd een risicogroep geweest als het gaat om seksegericht geweld. Dat was al zo voordat er internet was.’ Hij zegt dat dit soort agressie in het verleden vaak niet of zeer onvolledig werd geregistreerd. Psycholoog Steve Biddulph, schrijver van het boek *Raising Boys*, zegt: ‘Verknipte mannelijkheid, van de straat tot de directiekamers en de paleizen van dictators, maakt onze wereld kapot. Het is de rode draad die onze nieuws-media domineert. Ik heb mijn hele leven campagne gevoerd om te voorkomen dat het zo ver komt.’ En: ‘Er is een grote groep jongens en jonge mannen die zijn opgevoed door inadequate vaders. Vrouwenhaat fungeert als een schild voor hun diepe onzekerheid rond vrouwen en meisjes.’

Chloe Combi onderzoekt Gen Z en geeft deze analyse van de spanningen tussen jongens en meisjes: ‘We staan met jongens op een keerpunt in de geschiedenis. We moeten dit serieuzer nemen. De genderkloof is het probleem. Meiden is het idee ingeprent dat alle jongens potentiële verkrachters zijn; jongens kregen op hun beurt te horen dat feminisme gevaarlijk is en dat meisjes humorloos zijn.’

‘Heb je een lul, dan ben je de lul’

Als je alleen kijkt naar de giftige sfeer op populaire websites van agres-

sieve mannelijke influencers, kom je dus nog niet in de buurt van een volledige omschrijving van *The Boy Problem*. Mijn benadering in dit boek is breder. *The Boy Problem* gaat ook over onderwijs en banen, over massaal onverstandig gedrag van mannen (drugs, alcohol, misdaad), over afwezige vaders en falende echtgenoten. Voor veel mannen is het een wake-up call. Dat is de ene helft van dit boek.

De andere helft gaat over de groeiende groep succesvolle meiden en jonge vrouwen die carrière maken en geen of minder kinderen willen. Op bijna alle terreinen waar jongens en mannen massaal slechter presteren, doen vrouwen het juist beter. En hun voorsprong wordt groter. Het is een verschijnsel dat zich overal in de wereld voordoet. Fijn voor die vrouwen, frustrerend voor de mannen.

Over gefrustreerde mannen gesproken:. Gelijktijdig met de Britse serie *Adolescence* is er de Nederlandse comedyserie (ook van Netflix) *Haantjes* over mannen, die qua leeftijd de vader van Jamie kunnen zijn. De succesvolle serie (er komt een tweede seizoen) gaat over hun wurgende identiteitscrisis en verdampende masculiene vanzelfsprekendheden.

‘Heb je een lul, dan ben je de lul’ is het motto van de vriendengroep die in de jolige tv-stijl van *Gooise Vrouwen* op zoek gaat naar een nieuw doel in hun moderne mannenleven met de ondragelijke lichtheid van hun oppervlakkige macho-ego’s en versufte relaties. Ze doen alles fout wat je fout kan doen en kunnen intussen bar slecht wennen aan hun vrolijk zelfverzekerde vrouwelijke partners.

Acteur Waldemar Toornstra in het AD: ‘Het is soms moeilijk te bevatten dat er in de afgelopen tien jaar maatschappelijk veel is veranderd. Van de afschaffing van Zwarte Piet tot de rol van witte mannen, verschuivende man-vrouwenrollen en genderidentiteit.’ En: ‘Voor mij is het een serie over macho alfamannen die moeten veranderen omdat ze niet meer van deze tijd zijn.’

Adolescence en *Haantjes* zijn totaal verschillende tv-programma’s: serieus drama tegenover lolbroekige mannenhumor, een gruwelijke moord tegenover guitig overspel en psychologisch drama tegenover *Gooise slapstick*. Maar in de reacties zit ook een overeenkomst: ‘Het is zó herkenbaar!’

‘Ja! Vrouwen zijn betere mensen’

Waar komt het succes van vrouwen en de achteruitgang van veel mannen toch vandaan? Publicist, manager en ondernemer Leo Pot waagt zich in zijn

boek (Zijn vrouwen betere mensen?) aan deze riskante vraag. De titel van het boek heeft nog een vraagteken, maar het hele boek is een groot uitroepteken. Ja! vrouwen zijn betere mensen, concludeert hij.

De inhoudsopgave leest als een gulle lofzang op de vrouw. Hij citeert veel wetenschappelijke onderzoeken en komt in compacte hoofdstukken tot de slotsom (onvolledige opsomming): vrouwen zijn vrijgeviger, aardiger, eerlijker, hygiënischer, verstandiger, moediger, dankbaarder, bescheidener, zorgzamer, emotioneel intelligenter, betere leiders, minder agressief en betere medewerkers, meer begaan met onze planeet, beter in sollicitatie-gesprekken en ze scoren hoger op vertrouwen.

En mannen? Weer een selectieve, minder vrolijk stemmende opsomming: ‘Mannen maken zich veel vaker schuldig aan zowel verbale als fysieke agressie en gewelddadige criminaliteit, en zeker als het gaat om seksuele agressie zijn de verschillen erg groot. Mannen zijn bovendien impulsiever, nemen meer risico’s en zijn meer gericht op seks.’ Ook herkenbaar?

En deze: ‘In de afgelopen 100 jaar zijn de IQ-scores van zowel mannen als vrouwen gestegen maar die van vrouwen zijn sneller gestegen.’

Het sterk verbeterde onderwijsniveau van vrouwen is hier van belang. Dat mannen een grotere herseninhoud hebben en meer hersencellen (23 tegenover 19 miljard) speelt bij de hoogte van het IQ geen rol. Vrouwen hebben wel het grote voordeel dat ze tussen hun linker- en rechterhersenhelften meer verbindingen hebben; emotie en ratio werken niet gescheiden maar vaker samen. Hoe symbolisch!

Het Belgische blad *Knack* vatte samen: ‘Vrouwen hebben een kleiner brein dan mannen, maar het werkt harder.’ Wie niet sterk is, moet slim zijn.

Leo Pot concludeert dus dat vrouwen veel dingen beter *doen* en dus betere mensen zijn. Dat is geen objectief bewijsbaar gegeven (goed en fout zijn immers subjectieve begrippen), maar Pot vindt de argumenten overtuigend genoeg: ‘In termen van morele waarden scoort de gemiddelde vrouw hoger dan de gemiddelde man. In ons hart weten we dit ook wel. We ervaren vrouwen in het algemeen als aardiger, vrijgeviger, empathischer en bescheidener. Mannen willen winnen, meer verdienen, de baas zijn. Vrouwen zijn meer begaan met anderen en vinden het welzijn van velen vaak belangrijker dan het succes van enkelen.’

Na al dat feminiene gejubel ga ik op zoek naar een tegengeluid. Zijn er onderzoeken waaruit het tegendeel blijkt, namelijk dat mannen op al deze onderdelen gemiddeld heus beter scoren? Niet dus. Ik vond geen boek over ‘mannen zijn betere mensen’.

We hebben goud in onze handen

Waar leidt dit toe? Het is een stille revolutie: voor het eerst in de menselijke geschiedenis gaan we voluit gebruik maken van de ongebruikte talenten van de vrouwelijke helft van de mensheid. De evolutionaire voordelen van vrouwen bleven te lang onbenut. Vrouwen maken er nu gretig gebruik van. Bij mannen zien we het omgekeerde. Ze ondervinden voor het eerst hun evolutionaire nadelen en velen weten daar opvallend slecht mee om te gaan. De glans van het patriarchaat slaat dof uit.

In dit boek beschrijf ik de radicale vooruitgang van meisjes/meiden/vrouwen en de relatieve achteruitgang van veel jongens/mannen. Die doet zich overal voor, op alle continenten, in alle soorten culturen. We zien het op de arbeidsmarkt, in de top van bedrijven, de politiek, universiteiten, wetenschap, cultuur. Het is een universeel verschijnsel. Dat is een bevrijding voor talloze vrouwen die cultureel en intellectueel zo lang opgesloten zaten.

Het is economisch een doorbaak van jewelste. McKinsey heeft namelijk becijferd dat een 'full potential'-scenario, waarin vrouwen evenveel kansen hebben als mannen, maar liefst 28 biljoen dollar (een bedrag even groot als het BNP van de VS of anderhalf keer de EU!) kan toevoegen aan de wereld-economie (in totaal ruim 100 biljoen). Gelijkheid tussen vrouwen en mannen is dus 'good business', vooral als politici die biljoenen dollars inzetten voor sociale rechtvaardigheid en een duurzame economie.

Het is fascinerend na te denken wat deze wereldwijde ontwikkeling potentieel betekent voor ontelbare vrouwen en mannen in welvaart, huisvesting, onderwijs en ondernemerschap. We hebben goud in onze handen.

"Pas op voor versimpeling"

Bij het schrijven van dit boek heb ik mezelf natuurlijk afgevraagd of ik overdrijf. Generaliseer ik? Dat risico is er altijd, want wat ik over jongens en meiden, mannen en vrouwen schrijf, gaat natuurlijk niet op voor elke vertegenwoordiger uit die groepen. Niet iedereen zal zich erin herkennen. Je schrijft vanuit een idee, een visie op de wereld. Het gaat om het brede verhaal en dan laat je dingen weg.

Wat we vandaag meemaken, is wél een kantelpunt. Trek de snelle ontwikkelingen rond vrouwen en mannen van pakweg de laatste vijftig of honderd jaar door naar 2075 of 2100, dan zien we een wereld die radicaal verschilt van de onze.

Later is al lang begonnen.

Politicooloog en schrijver Lauk Woltring onderzoekt al tientallen jaren gedrag van jongens en mannen en schreef er een aantal boeken over en geeft er workshops over. Hij onderzoekt de perspectieven van (jonge) mannen, pleit voor een uitvoeriger vaderrol en zoekt naar manieren om jonge mannen constructief te steunen in hun ontwikkeling.. Hij richtte het platform 'Jongens in balans' op en nuanceert The Boy Problem. Ja, het beschrijft terecht de groep boze, gekrenkte mannen die vinden dat ze 'van nature' de meerdere zijn van vrouwen en in verzet komen tegen oprukkend feminisme. Het succes van vrouwen vinden ze bedreigend. Ze verharden en zetten onmacht om in – vaak rechtse – woede.

Maar, zegt Woltring, pas op voor versimpeling. Vergeet al die ándere mannen niet. De echtgenoten die oprecht proberen zich aan te passen. Of de groep die heftig twijfelt of wanhopig zoekende is. Homoseksuele mannen vallen doorgaans niet in de groep van boze antifeministen. Zij ontwikkelen juist wel de zachte kant van hun man-zijn.

Ze zijn heus niet rabiaat tegen feminisme, maar ook geen felle voorvechter. Er is, zegt Woltring, een grote tussengroep. 'Het zijn geen helden. Als andere mannen zich misdragen kijken ze weg of hebben ze slap verweer. Misschien eens extra afwassen en koken, hopelijk zijn ze meer vader voor hun kinderen, maar hebben geen duidelijke opvattingen over "mannelijkheid", laat staan dat ze jongens en jonge mannen cónstructieve perspectieven voorhouden.'

Liefde is magisch en kan blijven duren

De onzekerheid bij veel mannen is begrijpelijk, omdat de revolutionaire veranderingen in de rollen van mannen en vrouwen uniek zijn; dit is nooit eerder gebeurd. Hoe dit in de komende generaties uitpakt weten we niet.

Er is wel een rijke collectie aan citaten:

Albert Einstein: 'Vrouwen trouwen met mannen in de hoop dat ze zullen veranderen. Mannen trouwen met vrouwen in de hoop dat ze hetzelfde blijven. Beiden worden teleurgesteld.'

Johan Cruijff: 'Een man zonder vrouw is als een paard zonder teugel.'

En Herman Finkers: 'Mannen willen gewoon bier en een vrouw die niet wegloopt.'

Er is een ander, nog bekender citaat: 'Mannen komen van Mars, vrouwen komen van Venus.' Het is de titel van het boek uit 1992 van John Gray over de verschillen tussen mannen en vrouwen.

Het boek van Gray is meer dan dertig jaar oud en sommige van zijn definities van mannelijk en vrouwelijk gedrag lijken gedateerd: ‘Het zelfbeeld van een man wordt bepaald door zijn vermogen om resultaten te behalen. Het zelfbeeld van een vrouw wordt gedefinieerd door haar gevoelens en de kwaliteit van haar relaties.’

Mag ik nuanceren? Juist mannen lijken nu steeds meer gedreven door emoties: boosheid, frustratie, onzekerheid, ze mopperen dat ze niet gehoord worden en zijn op zoek naar erkenning. Een flinke dosis Venus dus, al zijn het – anders dan meestal bij vrouwen – typisch mannelijke en overwegend negatieve emoties.

En vrouwen? Die zijn juist heel doelgericht, ondernemend, planmatig; minder afgeleid door emoties zoeken ze oplossingen voor problemen. Dat is heel rationeel (veel Mars) dus.

Kortom, Venus en Mars zijn er nog steeds – en het blijven gescheiden planeten – maar we hoppen steeds vaker uitbundig (vrouwen) of gefrustreerd (mannen) heen en weer.

Zo lang we dat ene hoopvolle advies van John Gray maar niet vergeten: ‘Liefde is magisch en kan blijven duren, als we onze verschillen maar niet vergeten.’

John Gray heeft zijn inzichten intussen gemoderniseerd en aan zijn succesboek van toen met politicoloog Warren Farrell een modernere visie toegevoegd in *The Boy Crisis* (2019) met als ondertitel *Why Our Boys Are Struggling and What We Can Do About It*. Ze schrijven: ‘The Boy Crisis legt de enorme kwetsbaarheid van je zoon bloot en laat zien waarom hij dit achter een masker van mannelijkheid verbergt. Bij het opvoeden van je zoon sta je voor een Gordiaanse knoop: je moet hem voorbereiden om “een man te zijn” en hem tegelijkertijd toestaan om de open, nieuwsgierige, gevoelige jongen te zijn die schuilgaat achter dat masker.’

Journalist Hanna Rosin in 2012 schreef een boek met de provocerende titel *The End of Men: And The Rise of Women*. Het motto van haar boek is een uitspraak van Simone de Beauvoir: ‘Deze wereld heeft altijd aan mannen toebehoord en daar is nooit één goede reden voor gegeven.’

Wat zij toen schreef, valt nu op zijn plek. Rosin: ‘Ik begon te begrijpen dat er een soort aardbeving had plaatsgevonden in de economie en de cultuur, niet alleen voor mannen maar ook voor vrouwen. Beide seksen moeten zich aanpassen aan een totaal nieuwe manier van leven.’

Nu – jaren later – kijkt Rosin terug. *The Boy Problem* is groter geworden.

Het was er toen al, maar mannen zwegen erover. Nu spreken ze zich wel uit en zetten hun onvrede steeds vaker om in politieke verontwaardiging. Rosin: ‘Mannen leden toen in stilte, nu maken ze er veel lawaai bij.’

Vrouwen bij tegenslag: niet klagen maar knokken

Talkshow-presentator Eva Jinek interviewde voor haar twee interviewbundels *Droom groot* zestig zelfbewuste, succesvolle vrouwen, onder wie Beatrice de Graaf, Carice van Houten, Laurentien van Oranje, Wende Snijders en Roxeanne Hazes. Ze zijn heel verschillend en lijken qua levensloop amper op elkaar, maar na bijna zestig gesprekken ziet Jinek wel één eigenschap die deze powervrouwen verbindt: doorgaan, altijd doorgaan. En niet zeuren.

Jinek: ‘Niemand in dit boek ziet of zag zichzelf ooit als slachtoffer. Zelfs onder de meest pijnlijke omstandigheden – hun eigen naderende dood, de dood van een kind – laten ze zich niet willoos overrompelen door het leven. Ze vechten altijd terug. Niemand in dit boek zegt: “Ik heb zo’n pech, het is me allemaal overkomen, ik kan er niks aan doen.” Stuk voor stuk nemen zij het heft in handen en maken ze iets van hun leven en van hun lot.’

Daar zit dus een heftig verschil met veel mannen die ik in mijn boek beschrijf. In de bundels van Jinek komt geen boze vrouw voor. Het komt niet bij die vrouwen op om zich laatdunkend, beledigend, laat staan bedreigend uit te laten in de richting van mannen, hoewel dat in sommige van de heftige levensverhalen geen onlogische uitkomst zou zijn.

Vrouwen zijn in het voordeel ten opzichte van mannen, want ze hebben – anders dan veel mannen – de neiging om bij tegenslag zelf op zoek te gaan naar een uitweg. Daar zit een tweede gemeenschappelijke eigenschap van al die vrouwen: hun sterke wil om die problemen krachtdadig aan te pakken en tegelijk kritisch naar zichzelf te kijken.

Eva Jinek schrijft: ‘Dit heeft alles te maken met de onbreekbaarheid van hun wil. Uiteindelijk is dat de grootste gemene deler van alle mensen die je in dit boek zult ontmoeten. Wat er ook is gebeurd, hoe moeilijk hun start in het leven is geweest of hoe zwaar de storm was waar ze later in terechtkwamen, ze zetten door. En juist daar, na dat doorzetten, na die tanden op elkaar, de rug recht, huilen, schreeuwen en toch weer doorgaan, daar zit het onderscheidende van hun prestaties.’

Hun motto: niet klagen, maar knokken.

Hoe anders reageren veel mannen bij tegenwind. Excuus aan alle mannen die wél blij zijn met het succes van vrouwen, maar we kunnen er niet omheen

dat veel mannen de nijdige tegenaanval kiezen. Het is een coalitie van de corpsstudenten met hun ‘sperma-emmers’, verongelijkte gedwongen vrijgezellen, drop-outs op de universiteit, nijdige Trump-stemmers, aangebrande PVV-fans en in de meest extreme hoek de vrouwenmoordenaars en de miljoenen mannen die zich tijdens de COVID-lockdown niet konden beheersen en hun echtgenotes of partners mishandelden. Hun motto: niet knokken, maar klagen.

Mijn eigen Boy Problem: Verwarring, vervreemding, verwondering

En tsja, dan ikzelf? Ik heb in een razendsnel veranderende wereld 71 jaar ervaring met man-zijn, vaderschap, huwelijk, vriendschappen, carrière. Ik zag de kolossale verschillen tussen mijn opa (geboren rond 1900), mijn vader (1925), ikzelf (1954) en mijn twee volwassen zoons (1992 en 1995). Er waren meelezers van dit boek die lichtelijk verbaasd observeerden: ‘Je hebt een feministisch boek geschreven.’ Ze hebben waarschijnlijk gelijk. En dat had ik twintig of veertig jaar geleden niet gedacht! Maar het onderwerp drong zich aan me op. Mijn journalistieke en persoonlijke speurzijn dreef me voort. Had ik destijds een Boy Problem? Reken maar! Ik kom uit een harmonieus gezin in Friesland (Joure), liefhebbende ouders, twee oudere zussen, jongere broer. Alles in een katholieke bubbel: gym- en judoclub, ik was zeeverkenner, misdienaar en zoende alleen met nette RK-meisjes. Voor het zoenen met het eerste niet-katholieke meisje (dochter van de huisarts) ben ik bijna gaan biechten. Ik was heel braaf tot bij mij de jacht op de hormonen losbarstte. Ik was thuis onuitstaanbaar en sloeg mijn jongere broertje. Ik herinner me mijn moeder die mijn boze buien kalm maar beslist pareerde. Ik moest voor straf naar mijn kamer. ‘Je mag weer naar beneden komen als je rustig bent.’ Dat is een pedagogisch slimme aanpak: Los het zelf op.

Het dieptepunt was de derde klas van het Stedelijk Gymnasium in Sneek. Wat was ik een redeloze etterbui! Ik ben blij dat ik mezelf toen niet in de klas had. Ik bleef zitten en een aantal jongens uit mijn klas werd terecht van school gestuurd. Het Boy Problem klotste tegen de plinten van dat gezellige schooltje in Sneek.

Mijn vader vroeg aan het einde van het schooljaar een gesprek aan met de rector en wist hem ervan te overtuigen dat ik een herkansing verdiende. Mijn geluk achteraf: ik had geen talent voor destructief gedrag dat je bij zoveel andere jongens van die leeftijd wél ziet (drugs, drank, roekeloos gedrag). Ik had mijn les geleerd en ging vanaf dat moment ijverig leren.

Dat had heel anders (drugsmisbruik, school niet afmaken, geen geschiedenisstudie, geen werkdiscipline) af kunnen lopen. Mijn vader en vooral moeder verdienen lof voor de verstandige manier waarop zij mijn hormonale erupties begeleidden.

Een angstmomentje voor mijn ouders was mijn zestiende verjaardag. Vanaf dat moment mocht ik brommer rijden. Je hoefde nog geen helm te dragen. Ik wilde natuurlijk een brommer hebben. Er gebeurden met brommers vreselijke, niet zelden fatale ongelukken waarbij leeftijdgenoten op opgevoerde Kreidlers en Zündapps met 65 kilometer op een boerenhek klapten. Later hoorde ik van een internist dat ze deze jongens in het ziekenhuis ‘klutskoppen’ noemden. Mijn ouders zetten een premie op een minder levensbedreigend alternatief. Ik mocht op hun kosten een mooie gitaar uitzoeken. Zo gezegd, zo gedaan.

Ik maakte daarna in Zeist netjes Gymnasium Alfa af, ging geschiedenis studeren en werd vanaf mijn tweede studiejaar journalist. Dat ben ik ruim vijftig jaar later nog steeds. Mijn Boy Problem was tijdelijk.

Mijn carrière als journalist heb ik vanaf 1974 vooral te danken aan mannen. Het waren steeds mannelijke hoofdredacteuren die mij prachtige kansen boden bij het Utrechts Universiteitsblad, de Volkskrant, de NOS, NTR, WNL en Omroep Max.

Ik denk terug aan mijn prachtige jaren bij NOS-Laat (met Maartje van Weegen) en als NOS-correspondent in Washington. Eens in de twee jaar kwamen alle buitenland-correspondenten samen in Hilversum. Dat was vooral een mannenfeestje met grote namen als Haye Thomas, Philip Freriks, Eddo Rosenthal, Peter d’Hamecourt. Tine van Houts in Londen was als vrouw een uitzondering.

Even checken op NOS.nl hoe het nu is: van de 27 correspondenten zijn er (onder leiding van de eerste vrouwelijke NOS-hoofdredacteur) 17 vrouw. Zijn er nu stiekem mannelijke NOS-collega’s die bij het zien van dat lijstje met vooral vrouwen bij zichzelf denken: ‘Mag het ietsje minder alsjeblieft?’ Ik had daar in mijn jaren geen last van.

De feminiene moderniteit heeft me wel op de hielen gezeten! Bij mijn laatste grote tv-klus bij talkshow Op1 had ik vanaf 2020 een vrouwelijke hoofdredacteur, eindredacteur en medepresentator.

Zou ik het nu bij sollicitaties afgelegd hebben tegen getalenteerde vrouwen? Dat zou zo maar kunnen. Dan had ik misschien niet de kans gekregen om twee keer correspondent in de VS te worden of presentator bij NOS-Laat

en Nova, WNL Op Zondag en Op1.

Jonge mannelijke collega's hebben nu vast wel last van vrouwelijke concurrentie. Was mijn journalistieke loopbaan naamloos gebleven omdat ik het had afgelegd tegen vrouwelijke mede-sollicitanten?

Dan waren de zalen waar ik in al die jaren honderden lezingen gaf misschien leeg gebleven. Zou mijn vrouw nu weer tweemaal (in 1986 en 1996) haar veelbelovende carrière in Nederland hebben opgegeven om voor mijn baan mee naar Amerika te verhuizen? Ik zie het onze dochter Francine (1994) niet doen. Gelijk heeft ze. Andere tijden...

Je ontkomt als man niet meer aan zelfreflectie. Ik stuitte voor het eerst op het begrip van The Boy Problem toen ik zelf de zestig al was gepasseerd. Heb ik in al die jaren ervoor te veel tijd besteed aan werk? Had ik er vaker moeten zijn voor mijn vrouw en kinderen? Ons privéleven vaker voorrang moeten geven?

Met de kennis van nu antwoord ik drie keer met een volmondig 'ja'. Maar ik deed het niet. Er was voortschrijdend inzicht. Ik ben als man deel van de geschiedenis die ik in dit boek beschrijf en kijk om in verwarring, vervreemding en verwondering. Was ik daar écht allemaal zelf deel van? Hoe gaat dit alles het levenspad van onze twee volwassen zoons en dochter beïnvloeden?

Optimisten hebben de hele wereld

Terug naar mijn boek: Ik begon in het vroege voorjaar van 2024 met de research voor dit boek. Dat was een half jaar na de Kamerverkiezingen van november 2023 waarbij de PVV de grootste partij van Nederland werd. PVV-deelname aan een kabinet had ik lang voor onmogelijk gehouden. Het gebeurde toch.

Ik schreef aan dit boek in de maanden waarin Israël systematisch de Gazastrook vernietigde. Het volk dat slachtoffer was van genocide (Holocaust) ziet de eigen regering nu massaal onschuldige burgers naar het stenen tijdperk bombarderen.

Ook in die periode: Donald Trump en Joe Biden – en later Kamala Harris – bestreden elkaar te vuur en te zwaar in de presidentiële verkiezingscampagne. Ik had gedacht dat Donald Trump door de ontelbare leugens, beledigingen en extreme plannen in zijn eigen politieke zwaard zou vallen. Ik zat ernaast. De Amerikaanse kiezer besliste anders.

In de eerste maanden van zijn presidentschap trok Trump met kennelijk genoeg alle denkbare heilige huisjes van de Amerikaanse politiek omver met massale ontslagen, meedogenloze deportaties en economische powerplay.

Intussen woedde de oorlog in Oekraïne voort. Komt er vrede? Blijven Russen en Oekraïners vechten? Lukt het Europa de eenheid te bewaren in de strijd tegen Poetin?

Wie het wereldnieuws volgt, moet concluderen: Het zijn nog steeds mannen die de hoofdrol spelen. In de wereldpolitiek is het patriarchaat ‘alive and kicking’!

Ik heb als journalist altijd gezocht naar een gezonde balans tussen optimisme en pessimisme, goed en slecht nieuws. In mijn journalistieke analyses kijk ik graag naar redenen om hoopvol over de toekomst te zijn. Dat wordt er – met alles wat nu gaande is in de wereld – niet eenvoudiger op.

In 2017 schreef ik het boek *Optimisten hebben de hele wereld* met als ondertitel *96 redenen om opgewekt naar de toekomst te kijken*. Ik blader door de lijst; wat lijkt dat lang geleden. Er leek toen een einde te komen aan het tijdperk waarin landen elkaar – in gruwelijke oorlogen – veroveren. Dat was een optimistische, maar voorbarige conclusie. Vladimir Poetin heeft ons die hoop uit handen geslagen.

Het ging over de fabuleuze stijging van het aantal landen met een min of meer democratisch systeem. Voorbij die tijd. De verbetering van de afgelopen zeventig jaar is zeker niet ongedaan gemaakt, maar het aantal democratieën daalt; het aantal autoritaire (mannelijke!) heersers stijgt. Dat is zorgwekkend. Mijn boek beschreef de toenemende tolerantie ten opzichte van LHBTIQ+. Ook daar dreigt nu een fikse terugslag. Al die machoheersers zetten rechten voor vrouwen ook niet hoog op hun strijdbare actielijstje.

In Nederland en internationaal is er nu meer pessimisme en angst. Vooral de jeugd maakt zich zorgen over de wereld van morgen (klimaat, woningtekort, studieschuld, minder banen door AI). Bij vroegere generaties was er altijd de hoop dat ze het beter zouden krijgen dan hun eigen ouders. Die hoop is voor velen vervlogen. Dit alles leidt tot cynisme over de politiek. Rechtse, populistische partijen profiteren daarvan.

In een paar jaar veranderde veel. En niet ten goede.

En daar komt nu een heftig Boy Problem bij.

Vliegschaamte, klapkratfluencer, klimaatkaraoke

Ik zou willen dat er een pasklare oplossing was voor de dreigingen die ik beschrijf. Helaas, daarvoor is het te gecompliceerd. Je vervalt als vanzelf in knap vage voornemens. Ouders moeten zich realiseren dat zonen echt anders zijn dan dochters. In het onderwijs moet meer aandacht komen voor jongens,

want het sluit niet goed aan op de manier waarop ze willen leren. Werkgevers moeten wennen aan een ander soort werknemers die welzijn minstens even belangrijk vinden als welvaart.

De politiek kan een voorbeeld nemen aan landen als Australië, Canada, Engeland, Noorwegen, de Verenigde Staten waar op zijn minst wordt nagedacht over The Boy Problem. Maar alle welwillendheid heeft nog nergens tot een krachtig, laat staan effectief beleid geleid om The Boy Problem te lijf te gaan.

Lukt het om ons aan te passen aan radicaal andere verhoudingen tussen mannen en vrouwen? Alles draait om gedrag; om keuzes die we met z'n allen maken en veranderingen die we wel of niet accepteren.

Er zijn twee recente en hoopgevende voorbeelden van snelle aanpassing van ons gedrag aan nieuwe omstandigheden.

Neem Corona, die zagen we niet aankomen. Voor we het wisten was het mondkapje gewoon, werkte iedereen thuis, lieten we ons massaal testen en vaccineren en leefden op anderhalve meter van elkaar. Wat pasten we ons snel aan! Ook in taalgebruik: Coronahuffer, niesschaamte, balkonborrel en balkonbingo, raamzwaaien (kinderen van ouders in verzorgingshuis), quaran-tinderen (op datingsite tijdens quarantaine), anderhalve-meter-samenleving, lockdownliefde (verliefd geworden tijdens de lockdown).

Ja, we wennen snel aan ander gedrag. Maar zo gauw de epidemie voorbij was, verdwenen het veranderde gedrag en bijbehorende vocabulaire. Het was geen blijvertje en dat hoefde ook niet. Maar we hadden dus wel bewezen: we kunnen collectief gedrag snel veranderen.

Het tweede voorbeeld van veranderd gedrag dat níet snel zal veranderen: Klimaat! Het is niet heel lang geleden dat als het in het tv-journaal ging over bedreigingen van het milieu, we activisten van Greenpeace boorplatforms in de Noordzee zagen beklimmen of zich met kettingen zagen vastketenen aan de hekken van een vervuilende Shell-raffinaderij. Dat was toen. Het was het wilde actietijdperk van de milieubeweging.

Nu zien we internationale klimaatconferenties op de televisie en leven met een overheidsverbod op open haarden, recycling van steeds meer producten, de spectaculaire groei van het aantal elektrische auto's en de populariteit van warmtepompen.

Klimaatdenken zit in bijna alles wat we doen: voedsel, kleding, reisgedrag, de verwarming van huis en kantoor, de lessen die kinderen op school krijgen, de politieke partij waar we op stemmen. Er is niemand die ons opdraagt ons

zo ingrijpend anders te gedragen, maar we doen het wel. Het gaat bijna vanzelf.

Het maakte ons leven anders en ons taalgebruik opnieuw rijker: stekkerstress (kies ik wel de juiste elektrische auto), vegaburgerbluf (doen alsof je een vegaburger eet), flexitariër, treintrots, vliegschaamte, recycleschaamte (niet genoeg recycelen), schaamteschaamte (je schaamt je over je schaamte), klapkratfluencer (die weigert plastic tassen en gaat met een klapkrat naar de supermarkt) en klimaatkaraoke (anderen modieus napraten).

Dit is de kern: als we in meerderheid van de noodzaak overtuigd zijn, kunnen en willen we snel, héél snel veranderen.

Ik ben nieuwsgierig, héél nieuwsgierig

The Battle of the Sexes die ik in dit boek beschrijf kun je hiermee vergelijken. Ook daar is een gedragsverandering onvermijdelijk. Het grijpt diep in op cruciale delen van ons leven. Net als bij klimaat en milieu zijn we in ons privébestaan opvallend goed in ‘omdenken’. Ga maar na: ons denken en doen rond huwelijk, gezin, seksualiteit, gender, gelijkheid voor vrouwen en homo’s is pijlsnel veranderd. Ook #MeToo is er een treffend voorbeeld van. Aanpassen en veranderen gaat vanzelf als *ongewoon* in korte tijd *gewoon* wordt, als *abnormaal* verandert in *normaal* en *uitzondering* in korte tijd de *regel* wordt. Als we het samen willen, *kún*nen we het! En vooral: *dó*en we het. Dat geeft hoop.

De vraag is: doet iedereen mee met de grote man-vrouwmetamorfose? Nee, natuurlijk. Er zijn altijd mensen die terugduwen. De meeste vrouwen doen wél graag mee; ze hebben er immers het meeste bij te winnen. Maar er zijn groepen mannen die géén zin hebben in ander gedrag; ze voelen zich bedreigd omdat ze eeuwenoude voorrechten verliezen. Het toenemend verzet van mannen maakt veel vrouwen intussen juist strijdbaarder. Welke stroming overheerst op den duur? Conservatisme of progressiviteit; achteruitgang of vooruitgang? Dat wordt spannend.

In dit boek en bij lezingen verdedig ik dus deze optimistische stelling: ‘Vrouwen hebben de afgelopen honderd jaar meer bereikt dan in de honderd eeuwen daarvoor’.

Daar kun je nu aan toevoegen: ‘In de komende honderd maanden zullen we zien of die vooruitgang van vrouwenemancipatie doorgaat of wordt gesmoord in masculien verzet’.

We zitten in een windstilte tussen verleden en toekomst. Het recente *verleden* laat razendsnelle verandering zien. In het *heden* zien we verzet ontstaan van vooral boze mannen en hun populistische leiders. Dat kan in de nabije toekomst progressie van vrouwen vertragen of zelfs blokkeren als conservatieven verkiezingen blijven winnen.

Er is ook een opgewekter scenario: het lukt vrouwen en mannen om te verzoenen en samen te werken. Dan kan *The Battle of the Sexes* veranderen in *The Balance of the Sexes*. Ik hoop dat dit boek lezers aanzet tot een kritisch en respectvol debat over de keus tussen dit sombere of optimistische draaiboek voor de toekomst.

Het is een uitdaging om met z'n allen – mannen en vrouwen – duizenden jaren van schrijnende ongelijkheid te overwinnen en om te smeden tot vruchtbare samenwerking. Nooit eerder waren vrouwen voor machtige mannen een serieuze concurrent, laat staan een bedreiging. Nu zijn ze dat steeds vaker wel; dat hadden mannen even niet zien aankomen! De apenrots wankelt. De uitdaging bij het schrijven van dit boek was het verleden te onderzoeken, het heden te beschouwen en heel voorzichtig naar de toekomst te kijken. We zitten in een reuzenslalom door de tijd.

Dat maakt mij als man, burger, echtgenoot, journalist en vader nieuwsgierig, héél nieuwsgierig.

Vandaar dit boek.